

МОЖЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ БРИТАНСЬКОГО ДОСВІДУ ЗАСТОСУВАННЯ ДИСТАНЦІЙНОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНСЬКИХ УМОВАХ

Зараз перед Україною стоїть завдання реформування системи вищої освіти та більш широкого впровадження дистанційної освіти.

Вивчення політики Великої Британії в галузі дистанційної освіти, становить, на наш погляд, значний інтерес для України в плані забезпечення рівного доступу до освіти, реалізації ідеї масової вищої освіти і підвищення інтелектуального рівня суспільства.

У Великій Британії приділяється підвищена увага якості дистанційної освіти. Уряд Великої Британії бачить в підвищенні якості освіти не тільки довгостроковий позитивний соціально-економічний ефект в масштабах країни, дистанційна освіта в Великій Британії розглядається як один з важливих джерел доходу від експорту освітніх послуг. Сьогодні Великобританія посідає друге після США місце у світі за рейтингом країн-експортерів освітніх послуг, далі йдуть Німеччина, Франція, Австралія, Канада та Іспанія [1].

Українські заклади вищої освіти мають потужну теоретичну базу, високий кадровий потенціал та традиції в галузі технічних та економічних наук, завдяки цьому вони могли б заробляти на дистанційному навчанні іноземних студентів. Частина прибутків, отриманих від експорту освітніх послуг, може бути використана для розвитку матеріально-технічної бази українських вишів, для проведення реформ в галузі освіти.

Особливо актуальними є питання експорту освітніх послуг для міста Харкова, який ще з радянських часів, є лідером в галузі вищої освіти та науки в Україні. Декілька навчальних закладів Харкова надають послуги вищої дистанційної освіти. Вивчивши досвід Великої Британії в залученні іноземних студентів на дистанційні програми навчання, можна припустити, що для вирішення проблеми залучення іноземних студентів на дистанційні програми українських вишів, можна було б створити в Україні єдиний центр дистанційної освіти, в завдання якого входило б розповсюдження рекламної інформації про дистанційні програми українських закладів вищої освіти, їх структуру та мовну підготовку. Необхідно створити всеохоплюючий сайт цього центру, на якому можна б було знайти всю необхідну інформацію, щодо спеціальностей, які можна отримати; структури програми навчання; умов тестування; кількості необхідних років навчання;

вступних вимог; фінансування тощо. Це могло б вирішити завдання залучення іноземних студентів в заклади вищої освіти України, а отже, забезпечити вливання немалих фінансових коштів в бюджет вишів та держбюджет в цілому.

Усунувши законодавчі бар'єри та привівши у відповідність з вимогами міжнародних стандартів матеріальну базу університетів, українські навчальні заклади могли б спробувати створити конкуренцію світовим експортерам освітніх послуг.

Залучення іноземних студентів к навчанню на дистанційних програмах українських вишів дозволяє вирішити відразу декілька завдань: забезпечення притоку немалих грошових коштів в бюджету країни; створення великого джерела надходження коштів для фінансування науки та освіти в Україні; розповсюдження інформації про нашу країну, вітчизняних ВНЗ та науковому потенціалі України.

Спираючись на позитивний досвід Великої Британії в управлінні системою дистанційної освіти в країні та беручи до уваги важливість дистанційної освіти в Україні, здається важливим створення в Україні спеціального державного органу при Міністерстві освіти та науки України для контролю за якістю дистанційної освіти, що надається в країні, контролю за діяльністю вишів, що представляють дистанційну освіту та координації міжнародного співробітництва в галузі дистанційної освіти.

Така організація, в яку б входили професіонали-управлінці, педагоги, політики, соціологи, змогла б виробити нові національні стандарти дистанційної освіти, організувати і проводити конференції та тренінги для професорсько-викладацького персоналу дистанційних форм навчання, здійснювати незалежний господарський контроль витрат коштів на здійснення дистанційної освіти державних та комерційних вищих навчальних закладів.

В Великобританії вища освіта є оплатною для всіх, але на державному рівні розроблені різноманітні програми підтримки небагатих верств населення, існує система грошових кредитів на навчання, конкурсні програми, що дозволяють виграти грант на оплату навчання, широко розвинуто спонсорство з боку мерій великих та маленьких міст.

В Україні поки не йдеться про повний перехід на оплатну освіту. Плата за навчання є сильним фактором мотивації до придбання знань у закладах

вищої освіти, тільки якщо якість освіти відповідає міжнародним стандартам і економіка країни може забезпечити гідну оплату труда кваліфікованих спеціалістів. Студент, що отримав кредит на навчання повинен бути впевнений що після закінчення університету він зможе знайти роботу та виплатити кредит за навчання. Таким чином, необхідно провести економічні реформи для того, щоб забезпечити випускників закладів вищої освіти робочими місцями, ввести гідну оплату праці, яка б була б гарантією погашення кредиту на освіту, необхідно розробити та ввести в дію програми фінансової підтримки незаможних верств населення.

На наш погляд, зацікавленість в отриманні вищої освіти не в останню чергу залежить від рівня заробітної плати спеціалістів з вищою освітою. На жаль, вища освіта в Україні не є гарантією більш високих заробітків, що має негативний вплив на мотивацію осіб до продовження навчання та удосконалення знань та навичок на протязі всього життя. Тому, окрім покращення якості освіти, в країні необхідно проводити економічні реформи з метою створення нових робочих місць, підвищення рівня заробітної плати, а особливо – для висококваліфікованих дипломованих спеціалістів.

Слід зауважити, що матеріально-технічна база вітчизняних закладів вищої освіти, в порівнянні з університетами та коледжами Великої Британії, слабо розвинута. Багато кафедр та факультетів не мають в своєму розпорядженні копіювальної техніки, достатньої кількості навчальної літератури, довідників, словників, методичних матеріалів. Оснащеність бібліотек наших закладів вищої освіти теж дуже далека від рівня оснащеності британських бібліотек. Тут навіть не йде мова про комп'ютеризацію процесів, в українських бібліотеках навіть не вистачає сучасних підручників для студентів.

Для вирішення цієї проблеми можна використовувати декілька шляхів фінансування галузі. Вищі навчальні заклади могли би отримувати грошові кошти на закупівлю необхідних витратних матеріалів, навчальної літератури шляхом пошуку спонсорів, надання платного зовнішнього доступу до електронних ресурсів бібліотек, організації різноманітних курсів, видавничої діяльності, надання консультаційних послуг фірмам та приватним особам, здавання в оренду фондів навчального закладу на час канікул, та інше. На рівні уряду необхідно вирішувати завдання збільшення обсягів фінансування галузі науки та освіти, при чому збільшення повинно виражатися в абсолютних величинах з урахуванням рівня інфляції в країні. Тим часом, рівень фінансування науки та освіти не забезпечує прогресу.

У Великій Британії педагог – це поважна особа з високим річним доходом та навантаженням в 3-5 разів меншим, ніж у викладачів в Україні. Таким чином, педагог в Британії має достатньо часу на підготовку до занять: продумування плану, логіки заняття, вибору методики подачі матеріалу та

відстеження зворотного зв'язку в залежності від характеристик аудиторії.

Необхідною умовою покращення якості освіти, зокрема вищої дистанційної, в Україні є підвищення заробітної плати викладачам та обов'язковий контроль за виплатою надбавок та компенсацій з позабюджетних коштів навчальних закладів.

Для підвищення ефективності навчального процесу вітчизняним відділенням дистанційної освіти слід налагодити зв'язки з великими ВНЗ, які пропонують дистанційну освіту в Україні та за кордоном для того, щоб брати участь в програмах обміну, направляти викладачів на стажування, забезпечити студентам доступ до бібліотечних ресурсів відкритих університетів, прискорити інтеграцію в світове освітнє середовище.

Основною перешкодою на шляху до реалізації такої програми є нестача грошових коштів. Частково для вирішення проблем фінансування, вищі початкові заклади могли би отримувати кошти від експорту освітніх послуг, зокрема від дистанційної освіти. Очевидно, що вирішення проблем підвищення якості вищої освіти, дистанційної зокрема, потребує комплексного підходу та координації зусиль з боку компетентних економістів, фінансистів, політиків та спеціалістів різного профілю.

Доцільним, на наш погляд, було б створення в Україні асоціації дистанційної освіти, куди могли увійти представники керівництва та педагогічного складу навчальних закладів, які надають дистанційну освіту. Така асоціація могла б координувати кооперацію вишів, сприяти налагодженню міжнародних зв'язків та вносити свої пропозиції по розвитку дистанційної освіти державному органу при Міністерстві освіти України.

Кредитно-модульна система, яка використовується в Великій Британії, при якій студента не обмежують в строках засвоєння матеріалу, є більш ефективною, на наш погляд, ніж сесійна система, при якій студенти повинні складати іспити та залки в суворо обмежені строки. За такої кредитно-модульної системи, яка використовується в Великобританії, студент має можливість самостійно визначати свій графік навчання і складати засвоєний матеріал по мірі його засвоєння.

Таким чином, британський досвід може бути оперативно апробований і застосований для підвищення ефективності управління якістю педагогічних технологій, що застосовуються в українській системі дистанційного навчання.

Список літератури

1. Г.Черевичний, "Європейський досвід інтернаціоналізації вищої освіти", на міжн.симпозіумі *Інноваційна політика та законодавство в Європейському Союзі та Україні: формування, досвід, напрямки наближення*, Київ, 2011, с. 269–271.